

ומשנינן: **בנדרים הלך אחר לשון בני אדם** שהוא לפי רוב שנים, שהחדשים כסדרם.

ואף רבי סבר לה כרב הונא שעושים שמונה מעוברין. **דתניא: מעשה ועשה רבי תשעה** חדשים **חסירים בשנה, ונראה מולד תשרי בזמנו** [כיום שחל ראש השנה]. והיה רבי תמה ואומר **עשינו תשעה חסירים ונראה חודש בזמנו?** והיה ראוי למולד להתאחר ג' ימים אחרי ראש השנה, מחמת ג' החדשים החסרים שעשה.

אמר לפניו רבי שמעון בר רבי: שמא שנה מעוברת היתה, וחדש העיבור של שנה ל' יום, ועל ידי כך נתאחר ראש השנה יום אחד. וגם **אשתקד עשינו שניהם מלאים** [דהיינו ח' מעוברים] ועל ידי כך נתאחר ראש השנה בעוד שני ימים. **דל תלתא יומי שיש לראש השנה להתאחר מחמת שעשינו ג' מלאים לבהרי תלתא יומי שיש לו**

להקדים מחמת ג' החסרים שעשינו, וקם ליה ראש השנה בדוכתיה שהוא יום המולד.

אמר ליה רבי: **נר ישראל אתה** [שהארת עיני חכמים]. **כן הוי, כדברין.**

מתניתין:

אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות (27) במקדש, בכל יום. ואין מוסיפין על ארבעים ושמונה תקיעות. וזה שייך בערב שבת שבתוך החג. ומפורשים בסוכה בפרק החליל.

אין פוחתין משני נבלים לשני לויים, בשיר שהיה במקדש על הקרבן. ולא מוסיפין על ששה.

אין פוחתין משני חלילים במקדש ולא

המצוה היא בכל יום לתקוע על הקרבנות קרבנות הציבור, וראיה לזה מהגמרא בתחילת המסכת, האומרת, שהכהנים, כיון שיש להם תקיעה דאורייתא כל השנה בחצוצרות, היה מקום לומר שיהיו פטורים מתקיעת שופר של ראש השנה, הרי שמצות התקיעה בחצוצרות היא כל השנה, וכן הוכיח מהמשנה כאן שמבואר שהיו עשרים ואחת תקיעות בכל יום ומבואר במשנה בסוכה שתשע מהן היו לתמיד של שחר ותשע לתמיד של בין הערביים, והיינו שכל יום היתה תקיעה בחצוצרות.

אך כתב החינוך **שברמב"ם** מבואר שבראשי חדשים ובמועדים היו הכהנים תוקעים בחצוצרות, ודייק מדבריו שרק במועדים וראשי חדשים היו הכהנים תוקעים ואילו בשאר הימים היתה התקיעה בחצוצרות כשרה גם בלויים.

שהרי היום שמתאסף מהשעות זה כמעט כל שנה שניה, ואם דיבר אחרים וציין שבשנה מעוברת יש חמשה ימים ושנה מעוברת היא על פי רוב כל שלש שנים, כל שכן שהיה צריך להתייחס ליומא דשעי שזה כמעט כל שנתיים.

27. כתוב בתורה [במדבר י"ז] וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם וגו', והיינו שנצטוינו לתקוע במקדש בחצוצרות בשעת הקרבנות קרבנות הציבור, והתקיעה בחצוצרות היא על ידי הכהנים כנאמר שם [פסוק ח] ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות.

וכתב החינוך [מצוה שפד] שאף על פי שנזכר בתורה לתקוע רק ביום שמחתכם ובמועדיכם וראשי חדשיכם זה לאו דוקא אלא

מוסיפין על שנים (28) עשר.

ובשנים עשר יום בשנה המחלל בחליל (29)

כיון שכוונתו לשם שמים ולא להנאתו אין בזה מעילה ומותר.

עוד הביא המנחת חינוך שבספרי נחלקו אם כהנים בעלי מומין כשרים לתקוע בחצוצרות שרבי טרפון הכשיר ורבי עקיבא פוסל וחזר רבי טרפון והודה לרבי עקיבא, ואם כן, כהן בעל מום פסול לתקיעת חצוצרות שעל הקרבן ומסתמא כמו כן לתקיעות של שעת צרה. ואם לא תקעו בחצוצרות על הקרבן ביטלו מצות עשה אך הקרבן אינו נפסל בזה.

28. בטעם הדבר שלא מוסיפים על י"ב חלילים פירש רש"י שזה כנגד י"ב ימים שהיה החליל מכה לפני המזבח, ורגמ"ה פירש שזה כנגד י"ב לויים העומדים על הדוכן כמבואר במשנה להלן [יג ב] שאין פוחתים מ"ב לויים על הדוכן.

29. כתב רש"י שזה היה בשעת ההקרבה והלויים שוררו כפה את ההלל והחלילים מחללים. וכתב החקרי לב [או"ח לב] שמדובר בתמיד של שחר שעליו היו הלויים אומרים הלל באותם י"ב יום. אך במוסף של יום טוב היה שיר אחר ולא הלל.

ובתמיד של בין הערביים הסתפק החקרי לב אם היה החליל מכה, שהרי הטעם שהחליל מכה ב"ב יום הוא משום שהיחיד גומר בהם את ההלל והיחיד הרי אומר הלל רק בשחרית ואם כן, בתמיד של בין הערביים לא יהיה חליל. אך כתב החקרי לב שאמנם היחיד אומר הלל רק בשחרית. אך במקדש, כיון שיש שירה על תמיד של בין הערביים, אם כן, ביום טוב היה השיר הלל, וממילא היה גם חליל. והביא שכך מפורש ברש"י בסוכה [נ ב] שבאותם י"ב יום היה החליל מכה גם בתמיד של בין הערביים.

ובמנחת חינוך [שם ז] תמה על החינוך שהחצוצרות של הלויים אינן קשורות כלל לענין והם שתי מצוות חלוקות מצות תקיעת הכהנים בחצוצרות ומצות שירת הלויים, ומחלוקת הרמב"ם והחינוך היא במצות החצוצרות של הכהנים אם היתה המצוה כל יום כדעת החינוך או רק במועדים וראשי חדשים לדעת הרמב"ם, ולפי הרמב"ם צריך לומר שמה שאומרת הגמרא לעיל שלכהנים יש תקיעת חצוצרות כל השנה כוונת הגמרא על מועדים וראשי חדשים ולא ממש כל השנה.

והביא המנחת חינוך שבספרי נחלקו התנאים על מה שנאמר בפסוק לתקוע בחצוצרות "ביום שמחתכם" שלדעת תנא קמא זה מרבה שבתות ורבי נתן אומר אלו התמידים, הרי שנחלקו בזה התנאים אם יש מצות תקיעה בכל יום ופסק הרמב"ם כתנא קמא. אך תמה המנחת חינוך מדוע לא הזכיר הרמב"ם שגם בשבתות חייבים בחצוצרות וכמו שדורש תנא קמא מהפסוק ביום שמחתכם.

ולדעת הרמב"ם שאין מצות תקיעה בכל יום כתבו החקרי לב [או"ח נא] והמנחת חינוך שזה שכתוב במשניות שבכל יום היו תוקעים בחצוצרות על התמיד זה רק דרבנן, ובאמת חלק מהתקיעות שנוכרות במשנה כמו לפתיחת שערים הן ודאי דרבנן וכמו כן על התמידים בכל יום יש לומר שזה גם מדרבנן, והמנחת חינוך הוסיף שיתכן שהתקיעות שבכל יום גם ישראלים כשרים בהן וכמו בכלי השיר של שירת הלויים שהיו ישראלים כשרים בהם.

והחקרי לב תמה שהרי החצוצרות הם כלי שרת ויש בהם מעילה מדאורייתא ואם כן, איך מותר לתקוע בהן את התקיעות של כל יום שהן רק מדרבנן והרי זוהי מעילה? ותירץ החקרי לב,

ובשחיטת פסח שני, ויום טוב הראשון של פסח, וביום טוב של עצרת, ובשמונת ימי החג.

ולא היה מכה באבוב [בחליל] של נחשת,

מכה באצבעו על החליל שכך מנגנים בו לפני המזבח. [אבל בשאר הימים לא היו מזמרים אלא⁽³⁰⁾ בנבלים כנורות ומצלתיים].

ואלו הם: בשחיטת פסח⁽³¹⁾ ראשון,

שני נבלים וצלצל ואילו חליל לא נחשב שם הרי שלא היה חליל בכל יום, ועוד הוכיח הליקוטי הלכות מהירושלמי שמבאר "שכל זמן שהחליל נוהג ההלל נוהג", והיינו שהחליל והלל תלויים זה בזה ובימים שיש הלל יש חליל, ואם כן, מוכח שבימים שאין הלל אין חליל. וכתב שאולי גם הרמב"ם מודה לרש"י רק שמנה הרמב"ם את כל הכלים שניגנו במקדש בין בקביעות בין לפעמים, והחליל היה באמת רק ב"ב ימים בשנה.

ובערוך לנר [סוכה נ ב] כתב שדעת הרמב"ם שכל השנה היה חליל, ומה שכתוב במשנה ב"ב בשנה החליל מכה הכוונה היא שכל השנה היה השיר בכלים על הדוכן, ובי"ב ימים אלו היה החליל מכה ממש לפני המזבח, והטעם הוא שבכל השנה עיקר שירה בפה אך ב"ב ימים אלו השירה בכלים היא מעיקר השירה ולכן היו מנגנים לפני המזבח.

ובזה ביאר את דברי הרמב"ם בהמשך [ה"ו] שכתב שבשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח ודוחה את השבת, ותמה הלחם משנה שהרי בגמרא בסוכה מבואר שרק למאן דאמר עיקר שירה בכלי היתה השירה בכלי דוחה שבת אך למאן דאמר עיקר שירה בפה אין השירה בכלי דוחה שבת, ואם כן, הרמב"ם שפסק עיקר שירה בפה איך פסק כאן שהחליל דוחה שבת. אך לפי מה שביאר לעיל מוכן מאד שהחליל באותם י"ב יום חלוק מכל השנה והוא עיקר השירה ולכן הוא דוחה שבת אך בכל השנה שעיקר שירה בפה אין הוא דוחה שבת.

31. בפסחים [סד א] מבואר במשנה שבשעת

והסתפק החקרי לב אם גם במוסף היה החליל מכה, שהרי הטעם לחליל מכה הוא משום שהיחיד גומר בימים אלו את ההלל, והיחיד הרי אומר הלל רק בשחרית ומכל מקום החליל מכה גם בתמיד של בין הערביים ואם כן, הוא הדין המוסף יהיה החליל מכה, או שהכל תלוי בלויים שאמרו הלל והלויים אמרו הלל רק בתמידים ולא במוסף ואם כן, במוסף לא יהיה חליל.

ויש לציין שלפי מה שדייק הגרי"ז מרש"י שהחליל דינו בשעה שנאמר ההלל, ובשעת אמירת ההלל השירה בכלי היא בחליל, אם כן, פשוט שבמוסף שאין הלל אין גם חליל.

30. זוהי דעת רש"י וכך כתב גם בשיטה מקובצת, שרק ב"ב ימים אלו היו מנגנים בחליל. אך הרמב"ם [פ"ג מכלי המקדש ה"ד] כתב: ובמה הם מנגנים בנבלים וחלילים וכנורות וחוצרות והצלצל עכ"ל, ומזה שכלל הרמב"ם את החליל עם שאר הכלים דייק בליקוטי הלכות [תמיד פ"ז] שסובר הרמב"ם שגם בחליל ניגנו בכל יום, ולפי זה צריך לומר, שזה שכתוב במשנה שרק ב"ב יום בשנה החליל מכה לפני המזבח, הכונה היא שבי"ב ימים אלו היה רק חליל ובשאר הימים היו עוד כלים. אך הביא הליקוטי הלכות שברש"י בסוכה מבואר שבי"ב ימים אלו היה נוסף החליל על שאר הכלים, וכך גם מסתבר שבימי השמחה היה ריבוי כלי שיר יותר משאר השנה.

וגם להלן בגמרא מוכח כרש"י שהגמרא מסבירה שאין פוחתים מ"ב לויים זה כנגד י"ב כלי שיר שאין פוחתים מהם והם תשעה כנורות

אלא באבוב של קנה מפני שקולו ערב.

ולא היה מחלק מסיים את השיר אלא באבוב יחידי. שהיה מאריך בסיום הנעימה בחליל אחד לאחר שתקת האחר⁽³²⁾ מפני שהוא מחליק יפה, יותר מאשר אם יסיימו שניהם כאחד.

ועבדי כהנים היו אותם המנגנים בחליל, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: ממשפחת בית פגרים ובית ציפרא וממקום ששמו עימעום. שישראלים מיוחסים היו ומשום כן

היו משיאים בנותיהן לכהונה. רבי חנינא בן אנטינוס אומר: לוויים היו המזמרים בחליל.

גמרא:

מתניתין דלא בר' יהודה. דתניא: רבי יהודה אומר, הפוחת, ביום סתם שבו השיעור המועט ביותר, לא יפחות משבע תקיעות, והמוסיף, ביום שבו השיעור המרובה ביותר, לא יוסיף על שש עשרה תקיעות, ואילו

הקרבת הפסח היו קוראים את ההלל, ופירש רש"י שם שהכיתות הם שקראו את ההלל, והתוספות הוכיחו מתוספתא שהלויים אמרו את ההלל.

והגרי"ז [הלכות קרבן פסח] הקשה על רש"י מהמשנה כאן שמבואר שבשעת הקרבת הפסח היה החליל מכה, וכן במשנה בפסחים מבואר שתקעו בחצוצרות בשעת הקרבת הפסח, וכלי שיר וחצוצרות שייכים רק בשירת הלויים ומוכח שהלויים הם שקראו את ההלל, ובאמת רש"י עצמו כאן פירש שבאותם י"ב יום היו הלויים שרים את ההלל.

וביאר הגרי"ז, שלדעת רש"י יש שני דיני הלל בפסח, דין אחד מדין שירה על הקרבן כמו בשאר הקרבנות שטעונים שירה ושירה זאת היא על ידי הלויים, ועוד דין יש בפסח שהוא טעון הלל בעשייתו והלל זה הוא על ידי הכיתות.

אך תמה הגרי"ז, שאם הדין שהפסח טעון הלל בעשייתו מתקיים על ידי הכיתות אם כן, מדוע גם הלויים היו משוררים הלל על הפסח.

וביאר הגרי"ז, בזה שבגמרא מבואר שהטעם שבי"ב ימים אלה החליל מכה הוא מפני שהיחיד גומר בהם את ההלל, והביאור בזה לכאורה כמו שכתוב בירושלמי שיש פסוק "ושמחת לבב כהולך בחליל" ודורשים כל זמן שחליל נוהג

הלל נוהג והיינו שבימים שיש הלל יש חליל. אך ברש"י במשנה מבואר שבי"ב ימים אלו היו הלויים משוררים את ההלל והחלילים מחללים ובשאר הימים היו שרים שיר אחר ומנגנים בשאר כלי שיר, משמע מרש"י שדין החליל הוא בשעה שאומרים הלל, ולפי זה מתפרשים דברי הגמרא כך: הואיל ויחיד גומר את ההלל ממילא גם שיר הלויים הוא הלל, ובשעה שאומרים הלל מנגנים בחליל.

ואם כן, מובן שגם בפסח אמרו הלויים הלל וכמו שמבואר כאן בגמרא שכאשר היחיד גומר את ההלל שוב גם שירת הלויים היא הלל, והוא הדין בעשיית פסח שהיחיד אומר הלל ממילא גם שירת הלויים היא בהלל.

32. כך פירש רש"י שאבוב יחידי הכוונה שהיה מסיים בחליל אחד, ובליקוטי הלכות כתב שרגמ"ה מפרש שבסיום ניגנו רק בחלילים ולא בשאר הכלים, והרמב"ם בפירושו המשניות מפרש שאבוב יחידי הכוונה היא שניגנו באבוב שיש בו נקב אחד. אך הביא הליקוטי הלכות שבתוספתא משמע כרש"י. שכתוב שם: ולא היה מכה בשני חלילים אלא בחליל אחד מפני שמחליק יפה. הרי שהכוונה היא חליל אחד וכרש"י.

חצי מעשה תקיעה הוא.

ורבי יהודה סובר שאין זו ראייה כי תקיעה זו **לפימנא בעלמא הוא**, להקהיל את העדה, ולא לשם מצוה.

והוינן: **כמאן אזלא הא דאמר רב כהנא: אין הפסק בין תקיעה לתרועה ובין תרועה לתקיעה ולא כלום**, שצריך שיהיו רצופות?

ומשנינן: **כמאן, כרבי (33) יהודה** שסובר שמעשה תקיעה אחד הוא.

ומקשינן: **פשיטא דכר' יהודה** נאמרו דברי רב כהנא, ומה הצורך לבאר זאת?

ומשנינן: **מהו דתימא שרב כהנא אפילו כרבנן אתיא**, ולא בא לומר שצריך רצופות ממש שהרי כל אחד מהם הוא דבר נפרד. אלא רק **לאפוקי מדר' יוחנן דאמר "שמע תשע תקיעות ג'** של מלכויות וג' של זכרונות וג' של שופרות] **בתשע שעות יצא** אף ששהה בין תקיעה לתקיעה שעה, ועל זה חולק רב כהנא ואומר שאף לשיטת רבנן אין זה מועיל ואפילו שכל אחד הוא דבר נפרד מ"מ צריך סמוכות, אבל קצת הפסק מותר.

קא משמע לן שלא כך הוא. אלא רב כהנא בשיטת רבי יהודה אמרה וצריך שלא יהיה

במשנה מבואר שהמועט זה עשרים ואחת תקיעות והמרובה ארבעים ושמונה.

והוינן: **במאי קמיפלגי?** ומפרשים: שלפי כולם צריך שבע פעמים תר"ת, אלא שחולקים מה נחשב לתקיעה אחת.

רבי יהודה סבר, תקיעה ראשונה ותרועה ותקיעה שלאחריה **חדא** מעשה תקיעה היא ונחשבים דבר אחד. ושבעה שנקט היינו שבעה תר"ת.

ורבנן סברי, תקיעה לחוד יש להחשיב, ותרועה לחוד, ותקיעה שאחריה לחוד. ולכך נמנים שבעה תר"ת לעשרים ואחד תקיעות.

מאי טעמא דרבי יהודה שמחשיב את כולם לאחד? **דכתיב "ותקעתם תרועה" וכתיב "תרועה יתקעו"**. הרי שלתרועה קורים תקיעה, ולתקיעה תרועה, ואחד הם. **ורבנן ההוא פסוק בא לומר שצריך לתקיעה פשוטה לפניה של התרועה ופשוטה לאחריה, הוא דאתא הפסוק.**

ורבנן מאי טעמייהו מהיכן המקור שכל אחד לחוד? המקור הוא **דכתיב "ובקהיל את העם תתקעו ולא תריעו"**. ואי סלקא דעתך כר' יהודה, דתקיעה ותרועה ותקיעה **חדא היא, אמר רחמנא עבירו פלגא מצוה?** והלא

תקיעה אסור להפסיק, והוא הדין באמצע שברים תרועה, כיון שהם קול אחד. וכמו להבי יהודה, שתר"ת זה אחד, אסור להפסיק בהם כלום, הוא הדין לרבנן, בתקיעה או בשברים תרועה, אסור להפסיק כלום. אך בשיטה מקובצת בשם הרא"ש כתב, שיש שאינם נזהרים לעשות שברים תרועה ממש בהמשך אחד. וביאר, שהם מפרשים ש"לא יפסיק כלום" הכונה היא ממש

33. בדעת רבי יהודה שת"ת הם דבר אחד ואסור להפסיק ביניהם. נחלקו הראשונים. דעת התוספות בסוכה היא, שאף על פי שאסור להפסיק, אך מכל מקום צריך לעשות כל אחד מקולות התר"ת בנשימה נפרדת. והרמב"ן חולק, וסובר שלדעת רבי יהודה צריך לעשות את כל התר"ת בנשימה אחת. והתוספות למדו מכאן, שגם לרבנן באמצע

הפסק כלל.

שבכל השנה?

ומקשינן: ואימא הכי נמי, שרב כהנא הולך כרבנן ומנין לך שדבריו כרבי יהודה?

ומשנינן: הואיל ובאותם ימים יחיד גומר בהן את ההלל, אבל בשאר ימים אין קורים אותו כלל. ומה שאנו קורים הלל בדילוג בראש חדש ובששה הימים האחרונים של פסח זהו רק מנהג [תוס'].³⁴

ומשנינן: אם כן מאי "ולא כלום" שאמר רב כהנא? אלא משמע שצריך רצופות ממש, וכרבי יהודה.

דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק: שמונה עשר ימים שהיחיד⁽³⁴⁾ גומר⁽³⁵⁾ בהן את ההלל⁽³⁶⁾: שמונה ימי החג,

שנינו במתניתין: "שנים עשר יום בשנה מכה בחליל" והוינן: מאי שנא הני ימים מהשיר

מנהג לא מברכים. והוא הדין הלל של ראש חודש וחול המועד פסח שהם מנהג, לא מברכים עליהם.

הפסק, אבל שתי נשימות לא נחשב הפסק. ולדעת התוספות בסוכה, אדרבה, גם לרבי יהודה חייבים לעשות בשתי נשימות. אך ברא"ש מוכח שכשר בנשימה אחת אלא שאפשר לעשות גם בשתי נשימות, והוא הדין לרבנן בשברים תרועה שכשר בשתי נשימות.

36. כתב הרמב"ם [פ"ג מחנוכה ה"ו]: ולא הלל של חנוכה בלבד הוא שמדברי סופרים אלא קריאת ההלל לעולם מדברי סופרים בכל הימים שגומרין בהם את ההלל עכ"ל, והראב"ד השיג: ויש בהם עשה מדברי קבלה "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג". והיינו, שדעת הרמב"ם שהלל תמיד רק מדרבנן. והראב"ד משיג מהפסוק בישעיה "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג", הרי שיש עשה מדברי קבלה לומר הלל. ובדעת הרמב"ם כתב המגיד משנה שרק הלל שאומרים כשניצלים מצרה הוא מדברי קבלה אך ההלל בימים הקבועים הוא מדרבנן, ואף על פי שהביאו כאן בהמשך הסוגיא את הפסוק השיר יהיה לכם לענין ההלל בימים הקבועים זה רק לדמיון בעלמא. אך הפסוק נאמר רק לענין הלל של גאולה מצרה.

34. כתבו התוספות [ברכות יד א] כי מה שנאמר כאן "יחיד" גומר את ההלל זה לאפוקי כשכל ישראל נמצאים יחד, והיינו שאז יש עוד אופנים שאומרים הלל. ובבה"ג באמת מבואר שכאשר כל ישראל נמצאים יחד יכולים לומר הלל על צרה שנאלים ממנה.

ועמד הגרי"ז, מהיכן המקור לחלק בין סוגי ההלל שזה מדברי קבלה וזה מדברי סופרים, והרי בגמרא שניהם נכללים יחד.

35. פירשו התוספות [ברכות יד א] ש"גומר" זה מלשון "קורא", ובי"ח ימים אלו יש חיוב לומר הלל, ובשאר הימים אין כלל חיוב לומר הלל, וזה שאומרים חצי הלל בראש חודש ובחול המועד פסח זה רק מנהג ולא מן הדין.

וביאר הגרי"ז, על פי דברי רב האי גאון שכתב שיש שני סוגי הלל, יש הלל שהוא בתורת "קריאת הלל" ויש הלל שהוא בתורת "אמירת

וכתבו התוספות, שמכל מקום מברכים על הלל בראש חודש, אף שהוא רק מנהג, ואמנם בחיבוט ערבה מבואר בגמרא, כיון שזה מנהג, לא מברכים עליו. דהיינו, רק בחיבוט ערבה שהיא חיבוט בעלמא. אך קריאת הלל בראש חודש, אף על פי שהיא רק מנהג, מברכים עליו. אך דעת הרמב"ם היא שאין חילוק, ועל שום

ומשנינן: דהו, ימיו חלוקין בקרבנותיהן⁽³⁹⁾, שפרי החג מתמעטים והולכים מיום ליום, ושונה כל יום בקרבנותיו, ומשום כך חשוב כל יום לעצמו לאמירת הלל.

מה שאין כן דפסח שאין ימיו חלוקים בקרבנותיהן די להם בהלל אחד, שאין הימים שונים זה מזה.

ופריך: אם בקרבנות תלוי הדבר, שבת דחלוקה בקרבנותיה משאר ימות השבוע,

ושמונה ימי חנוכה, ויום טוב הראשון של פסח, ויום טוב של עצרת, ובגולה עשרים ואחד. שנוספים ג' ימים מיום טוב שני של גלויות. תשעה ימי החג, ושמונה⁽³⁷⁾ ימי חנוכה⁽³⁸⁾, ושני ימים טובים של פסח, ושני ימים טובים של עצרת.

והוינן: מאי שנא כהן הסוכות דאמרינן הלל כל יומא, ומאי שנא בפסח דלא אמרינן כל יומא?

38. כתב רש"י שבמשנה לענין ימים שהחליל מכה לא נזכר חנוכה אף על פי שיש בה הלל, כי בחנוכה אין קרבן ולכן אין החליל מכה לפני המזבח.

ותמה בזה החקרי לב [או"ח לב], שהרי החליל היה מכה בתמיד של שחר ושל בין הערביים כמו שהתבאר לעיל במשנה, והרי בחנוכה גם קרבן תמידים, ומדוע כתב רש"י שאין קרבן בחנוכה.

וכתב החקרי לב שלשה ביאורים: א. אף על פי שהחליל מכה בשעת הקרבת התמידים אבל הוא נתקן רק ביום שיש מוסף ובחנוכה אין מוסף. ב. לא רצו חז"ל לעשות את חנוכה יותר חשוב מחול המועד של פסח, שבו, כיון שאין הלל, לא היה החליל מכה, ולכן גם בחנוכה לא תיקנו חליל [אך לשון רש"י שבחנוכה אין חליל כי אין קרבן אינו מובן לביאור זה]. ג. ביום שאין מוסף, אם יתקנו חליל ויהיה שיר הלויים הלל, נמצא שעקרו לגמרי את השיר של יום, ורק ביום שיש מוסף תיקנו חליל בהקרבת התמיד ויאמרו הלויים אז הלל והשיר של יום יתקיים במוסף.

39. והירושלמי בסוכה מבאר, שבסוכות, כיון שיש כל יום התחדשות מצות לולב לכן יש גם הלל כל החג.

שירה" והלל של ליל פסח הוא מדין שירה ולכן אין עליו ברכה, ולפי זה מצאנו מקור לדברי המגיד משנה שהרי הנביא אמר השיר יהיה לכם כשתנצלו מסנחריב כמו שאומרים בליל הפסח, וההלל בליל פסח הוא מתורת שירה ואם כן, ההלל שיאמרו על ההצלה מהצרה הוא גם כן מדין שירה, והלל זה שנאמר מדין שירה הוא מדברי קבלה. אך ההלל בימים הקבועים שדינו חלוק והוא מתורת אמירת הלל אינו שייך לפסוק והוא רק מדברי סופרים.

37. בספר ברכת כהן הביא שהטורי אבן כתב, שבזמן שקידשו על פי הראיה עשו בחוץ לארץ חנוכה תשעה ימים מספק מתי קידשו את החודש. ורק היום, שהכל מסודר לפי החשבון, עושים חנוכה בחוץ לארץ שמונה ימים.

והקשה בברכת כהן מכאן, שהרי מימרא זו היא מרבי שמעון בן יהוצדק, שהיה בזמן שקידשו על פי על פי הראיה, ואמר שבגולה נוסף עוד שלשה ימים לשלשה רגלים אך בחנוכה לא נוסף יום, הרי שחנוכה תמיד היה שמונה ימים, והטעם, כיון שהוא דרבנן לא חששו לספק, ולפי זה הוא הדין לפורים גם כן תמיד עשו בגולה רק יום אחד גם בזמן שקידשו על פי הראיה.